

Interpretační strategie

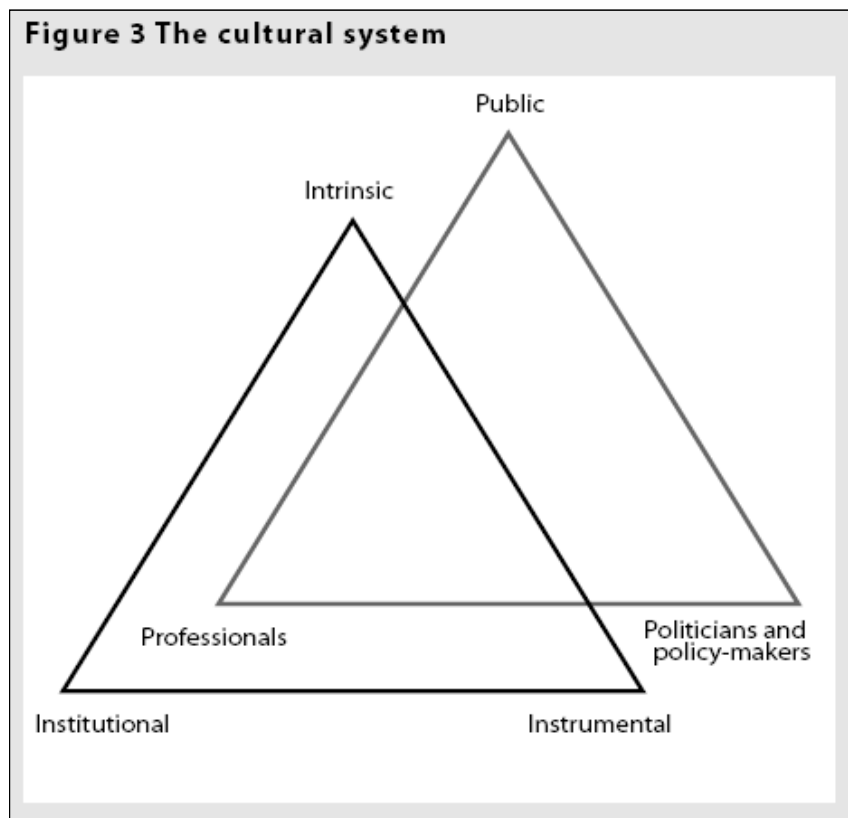
Kontext, tvorba, hodnocení

Obsah

- Kontext: proměna (obrazu) světa
- Komunikační strategie (muzea)
- Interpretace a interpretační strategie
  - Principy
  - Plánování
  - Typy a prostředky
- Hodnocení

Proměna (obrazu) světa

Demokratizace tvorby kulturních hodnot

„Sama existence divadla nebo muzea tyto hodnoty ještě nevytváří; jsou vytvářeny na základě vztahů, které kulturní instituce udržují s veřejností. Neboť veřejnosti jsou, jakožto dotované z veřejných prostředků, odpovědné.“

Řešení?

- „Rezignace“ – muzeum se postupně stává místem pro „zasvěcené“, tj. přestává plnit svou osvětovou roli a selhává jako (mas)médium
- „Komunikace“ – muzeum se snaží hledat cesty, jak co nejvíce návštěvníků oslovit, tj. přilákat jejich pozornost a naučit je „číst“ ve sbírkách, popř. jim alespoň nabídnout „překlad“ →
- KOMUNIKAČNÍ/INTERPRETAČNÍ STRATEGIE

	Tradiční muzeum	„Nové“ muzeum
poslání	„na papíře“	„hnací silou“
zaměření	dovnitř	ven
vedení	individuální	týmové
hodnota	připsaná	zasloužená
motivace	dobré úmysly	odpovědnost veřejnosti
aktivity	různorodé	v souladu s posláním
No 1.	sbírky	návštěvníci
interpretace	odborná autorita	různé úhly pohledu
orientace	minulost	současnost a budoucnost
komunikace	důvěrná, jednosměrná	otevřená, dialog

Východiska komunikační strategie muzea

„Tradiční“ muzeum	„Nové“ muzeum
Ochrana (získává, uchovává)	
„Co muzeum jednou schvátí...“ → malé expozice, velké depozitáře	nejen hmotné dědictví
(Re)prezentace (vystavuje)	
„Nedotýkati se!“ → skleněné vitríny, slavnostní osvětlení, faksimile, repliky ...	rozmanité hlasy
Interpretace (zkoumá, zprostředkuje)	
„Kurátor má vždycky pravdu...“ → texty, popisky, průvodce, komentované prohlídky	pluralita názorů, otázky, prostor pro návštěvníka, dialog

Muzeum orientované na veřejnost

- reflektuje současné vzdělávací teorie a způsoby komunikace, uplatňuje je při přípravě výstava a programů, získává zpětné vazby od svých uživatelů a bere je v úvahu
- ví, kdo jsou jeho návštěvníci, rozumí potřebám a zálibám různých skupin obyvatel, zajišťuje možnost uplatnění různých učebních stylů v muzeu
- buduje dlouhodobý a důvěryhodný vztah se všemi vrstvami místního společenství, navazuje kontakt i s těmi, kteří do muzea nechodí, aby identifikovalo bariéry, které jim v tom brání
- snaží se o to, aby komunita byla zastoupena v radě muzea a společnosti přátel muzea

(Podle Brabcová 2002, 38)

Interpretační strategie:

Muzeum/ Galerie/ Památka není kniha

- Co všechno vzít v úvahu při tvorbě interpretační strategie?
- Které prostředky komunikace jsou vhodné?
- **Prostředí** (uvnitř/venku)
- **Lidé** (uživatelé/zaměstnanci/místní komunita)
- **Předmět zájmu a zdroje informací** (druh kulturního dědictví)
- **Média** (přímá/nepřímá interpretace)

Prostředí

venku (místo, krajina)

uvnitř (architektura, historie)

*atmosféra, užití místa, symbolický význam,
komfort, dostupnost, zážitky*

Lidé

uživatelé, zaměstnanci, místní
komunita

*prekoncepty, porozumění, hodnoty a postoje,
životní názory, způsoby komunikace*

Předmět zájmu a zdroje informací

životní prostředí, krajina, kulturní
dědictví hmotné (movité,
nemovité) a nehmotné, doplňující
informace, výzkumy

relevantnost, přístupnost, podpůrné
zdroje informací

Média

expozice (prostor, architektonický návrh,
nábytek, osvětlení, vystavené artefakty,
popisky, design, grafika), orientační
systém, osobní svědectví, živá
interpretace (průvodci, přednášky,
pamětníci), individuální procházky,
publikace, digitální média a technologie,

adekvátnost, přitažlivost, zábava

Teorie učení (konstruktivismus)

- Otázka je klíčem k učení.
- Učíme se lépe, když zapojíme více smyslů najednou.
- Zapamatujeme si
  - 10% z toho, co slyšíme
  - 30% z toho, co čteme
  - 50% z toho, co vidíme
  - 90% z toho, co děláme

Gardnerův model mnohočetné inteligence

Interpretace

- *„Vzdělávací aktivita, jejímž cílem je odkrývat hlubší významy a vztahy s pomocí originálních předmětů, přímé zkušenosti a s využitím ilustrativních prostředků, spíše než pouhým sdělováním faktických informací.“*

(Tilden, 1967, s. 8)

Principy interpretace (Tilden, 1957)

- Každá interpretace, která ne**vztahuje prezentované k návštěvníkovi**, jeho osobnosti nebo životní zkušenosti, bude jalová.
- Interpretace není poskytování informací. Jakkoliv každá interpretace obsahuje informace, není pouhým sdělováním, ale **odhalováním** hlubšího **smyslu a souvislostí**.
- Interpretace je umění, které kombinuje řadu dalších oborů – čerpá například z architektury, historických nebo přírodních věd. A každému umění je možné se do jisté míry naučit.
- Hlavním cílem interpretace není poučovat, ale **provokovat k přemýšlení**.
- Interpretace by měla představovat spíše celek než jednotlivosti. Stejně tak by se měla vztahovat ke všem částem osobnosti návštěvníka.
- Interpretace zaměřená na děti (přibližně do 12 let věku) není pouhým zjednodušením interpretace pro dospělé. Řídí se od základů jinými zásadami.

Interpretační trojúhelník

Cílem interpretace je nabízet cesty k hlubšímu **porozumění**, převádět jevy do **zkušeností**, provokovat odezvu a **participaci** a posilovat **ochotu pečovat** o kulturní dědictví jako takové.

Zdroj: Ludwig (2019)

Interpretace (ICOMOS, 2008)

- **Interpretace** zahrnuje celou řadu činností, jejichž záměrem je zvýšit veřejné povědomí o kulturně historickém místě a porozumění tomuto místu. Může se jednat o tištěné a elektronické publikace, veřejné přednášky, instalace, ať už na místě samém nebo v jeho těsném sousedství, edukační programy, komunitní aktivity, ale také průběžný výzkum a evaluaci, či školení zaměřená na osvojení samotného interpretačního procesu.

Principy interpretace (ICOMOS, 2008)

- **1. Přístup a porozumění:** Interpretace a prezentace by měly veřejnosti usnadňovat fyzický, stejně jako intelektuální přístup ke kulturně historickým místům.
- **2. Zdroje informací:** Interpretace a prezentace by měly být založeny nejen na vědecky ověřených dokladech a metodách, ale také živé kulturní tradici.
- **3. Souvislosti:** Interpretace a prezentace kulturně historických míst by se měly vztahovat k širším sociálním, kulturním, historickým a přírodním kontextům daných míst.
- **4. Autenticita:** Interpretace a prezentace kulturně historických míst musí respektovat základní principy autenticity v duchu Dokumentu z Nara (1994).

Principy interpretace (ICOMOS, 2008)

- **5. Udržitelnost:** Návrh interpretace musí být citlivý ke stávajícímu přírodnímu i kulturnímu prostředí a podporovat sociální, finanční a environmentální udržitelnost kulturně historického místa.
- **6. Inkluzivita:** Interpretace a prezentace kulturně historických míst musí být výsledkem smysluplné spolupráce mezi odborníky na památkovou péči, návštěvníky, místními komunitami a dalšími zainteresovanými jednotlivci i skupinami.
- **7. Výzkumy, školení a evaluace:** Průběžné výzkumy, odborná školení a evaluace jsou podstatnými součástmi procesu interpretace kulturně historických míst.

Interpretační plánování

- **Proč? (Záměr a cíle)** – stanovují se cíle a očekávané výstupy interpretace, vyjasňuje se souvislost s posláním kulturní instituce (např. ochrana přírody, kulturního dědictví), vyjasňuje se návaznost na další instituce a provozní možnosti
- **Pro koho? (Návštěvníci)** – zjišťuje se, kdo jsou/ nejsou/ mohli by být návštěvníci, kudy se pohybují, jaké mají prekoncepty a potřeby, jak by měl vypadat celkový zážitek návštěvníka, analyzují se další atrakce v okolí.
- **Co? (Sdělení)** – zjišťují se existující příběhy, probíhá výběr předmětů a různých úrovní sdělení (témat a podtémat, klíčových sdělení) interpretace.
- **Jakou formou? (Prostředky a vybavení)** – zjišťuje se potenciál pro interpretaci, dostupnost a rozmístění jednotlivých prvků stávající interpretace a fyzických předmětů interpretace.
- **Jakým způsobem? (Media)** – vybírají se vhodné prostředky Interpretace z hlediska jejich předností a limitů, vhodnosti jejich použití vzhledem k různým cílovým skupinám.

Návštěvnícké výzkumy a cíle interpretace

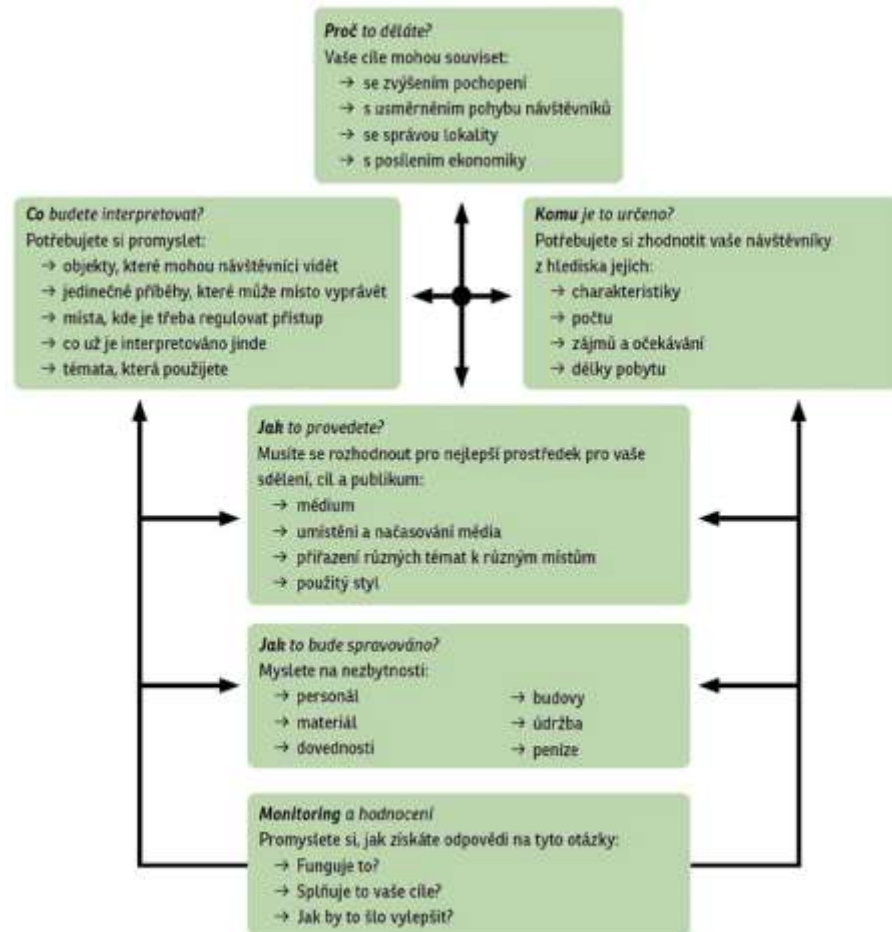
Návštěvnícké výzkumy

- Které návštěvnícké skupiny můžeme identifikovat?
- Co je zajímavé a jaké mají očekávání?
- Jaké mají informace a prekoncepty o místě, na které přicházejí?
- Jak často místo navštěvují?
- Jak dlouho zůstávají

Cíle interpretace

- **Kognitivní**– Co chceme, aby se návštěvníci naučili?
- **Konativní** – Jak chceme, aby se návštěvníci chovali? Co mají dělat?
- **Afektivní** – Co chceme, aby návštěvníci zažili?

Plánování interpretace (krokový postup)

Nepřímá interpretace

- **Panely**
  - Texty: ručně psané, tištěné
  - 2D: fotografie, mapy, obrázky, grafy
- **3D materiály:** modely, dioramata, rekonstrukce
- **Audio/video**
- **Digitální média a technologie**

Živá interpretace

- **Interpreti**

- Průvodci/ pamětníci
- Kostýmovaní průvodci (1. osoba, herecké vystoupení)
- Kostýmovaní průvodci (1. osoba, interakce s návštěvníky)
- Kostýmovaní průvodci (3. osoba, interakce s návštěvníky)
- Demonstrátoři (např. řemeslné trhy, dílny)
- Tzv. re-enactment (např. rekonstrukce bitev, historický tanec)

- **Interakce publika**

- Hry v roli
- Podíl na dramatizaci
  - Se scénářem (např. muzejní divadlo)
  - Bez scénáře (např. improvizované noční prohlídky)

Hodnocení míry interakce

		Návštěvník	
		Aktivní	Pasivní
Prostředek interpretace	Aktivní	aktivní – aktivní www stránky, interaktivní modely, živá interpretace: exkurze s průvodcem, zvířata, interaktivní počítačové programy/hry	aktivní – pasivní předvádění (herci), video
	Pasivní	pasivní – aktivní audioprůvodci, geocache, rekvizity, reagující modely (tzn. při zmáčknutí provedou jedinou akci)	pasivní – pasivní informační panely, diorámata statické modely, brožurky

Hodnocení kvality interpretace

Model TORE (Ham, 1992)

- Úspěšná je taková interpretace, která má:
  - má silné **klíčové sdělení** (*T-thematic*);
  - je představena **snadno pochopitelným způsobem** (*O-organized*);
  - **má** pro účastníka programu **osobní význam** (*R-relevant*);
  - je **příjemná** (*E-enjoyable*).

Hodnocení způsobů interpretace

Typ média	Hodnota využití	Přednosti	Limity	Kdy je vhodné
Panel				
Audio-guide				
3D model				

Výzkum českých muzejních expozic (Šobáňová 2014)

Okruhy výzkumných otázek

- Jaká témata prezentují současné české expozice a co tvoří jejich obsah?
- Jaká je vnější podoba a design současných českých expozic?
- Jaké principy a strategie se uplatňují v současných českých expozicích?
  - Formalistické/ analytické/ kontextuální?
  - Prostá prezentace sbírek/ koncepční expozice?
  - Funkčně-ekologické/ systematické?
  - Tematické/ integrální/ souhrnné?
  - Geografické/ chronologické měřítko?
  - V centru zájmu jsou unikáty/ umělecké díla/ vzdělávání a osvěta?
  - Museum contemplativa/activa?
  - Jsou orientované na prezentaci sbírek/ spokojenost návštěvníků?
  - Které návštěvnické skupiny jsou prioritní: „univerzální“/ dospělí/ rodiny/ školy/ jiné?
  - Bezbariérovost?
  - Inovace (interaktivita, „hands-on“, digitální média, didaktické a zábavné prvky)?
- Fungují současné české expozice jako edukační médium, anebo existují překážky, které brání jejich využití ke vzdělávání?
- Jaké jsou silné a slabé stránky současných českých expozic?

Zdroje

- Corsane, G., *What is interpretation?*, Newcastle 2008.
- Diment, N., *Planning & Writing Interpretive Strategies*, Newcastle 2007.
- International Council on Monuments and Sites (dále jen ICOMOS), *The ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites*, 2008
http://www.international.icomos.org/charters/interpretation_e.pdf
- Medek, M., Činčera, J. a kol, *Naučné stezky: zpracování a hodnocení nepřímých interpretačních programů*, Brno 2016.
- Šobáňová, P., *Muzejní expozice jako edukační médium*, 1. díl, Olomouc 2014.
- Tilden, F. *Interpreting Our Heritage*, Chapel Hill 1967 (1. vyd. 1957).
- Ludwig, T., *Interpretační průvodce: Jak se o místní dědictví podělit s ostatními*, 2015.